

gewend en als de heer VAN GORKOM verder van „persoonlijk” debat wenscht af te zien, kunnen wij er, als het op deze wijze gevoerd wordt, slechts bij winnen. Op al de gemaakte opmerkingen krijgen wij niet anders te hooren: ik ga er niet op in of „ernstige belangstellenden” kunnen bij mij informeren, enz. Meer ter zake zou het geweest zijn die inlichtingen te publiceren; een reisje naar 's-Gravenhage — kom, kom? Wij laten ons echter door al die becijferingen en afdwalingen niet van de wijs brengen en zullen voortgaan onze waarschuwende stem te verheffen (en uit tal van adhaesiebetuichingen blijkt, dat deze stem gehoord wordt) tegen de wijze, waarop de strijd tegen de tuberculose door de centrale vereeniging gevoerd wordt. Deze zijn: het vooropstellen van het besmettingsgevaar, de verwaarloozing van de sociaal-hygiënische zijde van het vraagstuk, het geldverspillen door de uitgave van een duur tijdschrift, dat onpraktisch en eenzijdig samengesteld en bovendien onverteerbaar voor de groote massa is, waarbij tenslotte de deur is dicht gedaan door de aanneming der laatste statuten-wijziging, die het heel moeilijk maakt in de vereeniging zelve op te komen voor een andere bestrijdingswijze der tuberculose.

Dit zijn de hoofdzaken waarom het gaat; de rest is slechts franje, welke het juiste inzicht tracht te belemmeren.

Amsterdam, 8 October 1910.

L. HEIJERMANS.

Beide partijen hebben thans van het woord afgezien, zoodat hiermee deze bespreking is gesloten.

Redactie.

SLECHTE MANIEREN.

Geachte Redactie!

Mag ik mij misschien een paar opmerkingen veroorloven naar aanleiding van het stukje „slechte manieren” voorkomende in dit *Tijdschrift* van 8 Oct., bldz. 1198?

Vooreerst dit: als er door andere collega's geen publiciteit gegeven ware in onze groote dagbladen aan al wat op „606” betrekking heeft, zou ik er in het geheel niet aan gedacht hebben, hetzelfde te doen. Gij houdt mij toch ten goede, dat een interview door een dagbladcorrespondent, die zorgt dat het gesprokene in zijn blad verschijnt, en een ingezonden stuk van den geneesheer zelf afkomstig, „au fond” hetzelfde is, ten minste zeker tot hetzelfde leidt: opneming in een dagblad. Keurt men het eene af, dan moet men m. i. ook het andere veroordeelen.

Dat ik u mijn stukje zond over „606” als antwoord en aanvulling op een vorig artikeltje, is zeer begrijpelijk; gij vindt alleen, dat het niet te pas komt, dat dit reeds in een onzer groote bladen heeft gestaan. Ik gevoel nu ook zeer goed, het beter zou geweest zijn, wanneer ik alleen aan u het stukje gezonden had; een dagblad heeft de keus hieruit iets over te nemen.

Zooals ik destijds reeds opmerkte, ben ik in het algemeen tegen het schrijven in dagbladen; wanneer men mij hierin niet ware voorgegaan, en ik kan wel zeggen, geprikkeld had zulks te doen, dan ware het ook niet gebeurd, dat ik het bewuste artikel had ingezonden.

Heb ik echter, geachte redactie, niet het recht te melden, dat hetgeen ik van de werking van „606” gezien heb te Frankfort, „z66 gunstig en z66 frappant mooi” was, als een ander, die over het nieuwe middel pessimistischer oordeelt? En wanneer ik in uw *Tijdschrift* iets inzend, waarin ik onomwonden dezen gunstigen indruk weergeef, wordt die zinsnede eenvoudig niet opgenomen. Vindt Gij zelf niet, dat hierdoor wel wat te eenzijdig wordt te werk gegaan?

Gaarne geef ik u toe, dat de uitdrukking in het couranten-artikel „zeer gunstige resultaten” achterwege had kunnen blijven, wijl toch om een meer definitief oordeel te vellen, de verlopen tijd nog te kort geweest is; alhoewel ik zeker toch ook hier den eersten indruk over de werking naar waarheid heb weergegeven. Hierover, en tevens over de zinsnede „dat ik het middel in mijn bezit heb” bied ik u mijn verontschuldigingen aan, die Gij naar ik hoop, wel zult willen aanvaarden.

Maar mijn eenmaal opgedane ervaring over de gunstige uitkomsten, in het meerendeel der gevallen met „606” verkregen, kan ik toch niet doodzwijgen; billijkheidshalve zult Gij dit wel met mij eens moeten zijn.

Arnhem, 9 October 1910.

A. H. M. E. LOMMEN.

DR. VAN DER MANDELE EN DE VLEKTYPHUS TE SCHEVENINGEN.

Naar aanleiding van het overlijden van dr. A. DE NIET te Scheveningen schrijft *de Avondpost* (en dit is door het *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde* overgenomen op bldz. 1207 van het nummer van 8 Oct. 1910): „Hij slaagde er in, de ziekte als zoodanig te herkennen, waar dr. VAN DER MANDELE, destijds badarts te Scheveningen en die zelf als slachtoffer der ziekte viel, *den aard van de ziekte niet kon vaststellen*”.

Tegen deze blaam geworpen op de nagedachtenis van een bekwaam en ijverig geneesheer, die viel op het veld van eer, meen ik te moeten opkomen. *Zeer goed* was de aard dezer vlektyphus-epidemie indertijd herkend en door wijlen dr. VAN DER MANDELE en door wijlen dr. CARSTEN, inspecteur van het geneeskundig staatstoezicht voor Zuid-Holland en Zeeland. Door laatstgenoemde werden flinke maatregelen tot onderdrukking der epidemie aan het dagelijksch bestuur van 's-Gravenhage voorgesteld, doch helaas, met het oog op de belangen van het bad Scheveningen (het was in den nazomer), werd dit geweigerd; eerst tegen het voorjaar werd er toe overgegaan, nadat inmiddels VAN DER MANDELE als slachtoffer gevallen was. Deze zaak gaf indertijd aanleiding tot een geanimeerde discussie in den toenmaligen geneeskundigen raad voor Zuid-Holland, die natuurlijk zeer verontwaardigd was over deze opvatting van het dagelijksch bestuur.

Dordrecht, 10 October 1910.

Dr. H. J. DE GRAAF.